

*Aanhef van de brief*1 : 1 Jakobus

Wie is deze Jakobus?

We komen nogal wat Jakobussen tegen:

- de broer van Johannes en zoon van Zebedeüs¹, en vanaf het begin een discipel van de Heer. Hij wordt echter al na korte tijd gedood².
- de zoon van Alfeüs³. Ook hij is vanaf het begin een discipel en later een apostel.
- de kleine, van wie we verder niets anders weten dan dat zijn moeder Maria heet⁴.
- de broer van de Heer⁵.

Deze laatste is een bijzonder interessante persoon. Hij en zijn andere broers Joses, Judas en Simon geloven niet de Heer Jezus tijdens Zijn leven⁶. Dat betekent een enorme kloof tussen Hem en zijn broers tijdens de dertig jaar die de Heer thuis doorbrengt. Ze kunnen zien dat Hij niets verkeerd doet en dat er geen onvertogen woord over Zijn lippen komt.

Als Hij daarna Zijn dienst begint en met de discipelen door het land trekt, proberen ze Hem met snerende opmerkingen uit te dagen⁷. Zij geloven niet in Hem.

Maar dat wordt anders!

Direct na de hemelvaart van de Heer bevinden zij zich in het gezelschap van de discipelen en anderen, dat in de bovenzaal in Jeruzalem bij elkaar is om te bidden⁸.

Wanneer de grote verandering in hun leven heeft plaatsgevonden weten we niet. Bij het kruis staat alleen zijn moeder als het enige familielid⁹. Zou Zijn dood hen overtuigd hebben?

- *broer van de Heer*

Andere belangrijke gegevens over deze Jakobus, de broer van de Heer, lezen we in

¹ Mattheüs 10 : 2

² Handelingen 12 : 2

³ Mattheüs 10 : 3

⁴ Markus 15 : 40

⁵ Galaten 1 : 19, Markus 6 : 3

⁶ Johannes 7 : 5

⁷ Johannes 7 : 3 - 4

⁸ Handelingen 1 : 14

⁹ Johannes 19 : 25

het betoog dat Paulus houdt in de brief aan Galaten.

In de beide eerste hoofdstukken beschrijft hij de manier waarop hij tot apostel is geroepen. Die 'verantwoording' over zijn roeping is nodig omdat deze gelovigen uit de volken (Galatië ligt in het centrale deel van het huidige Turkije) bezoek hebben gehad van Joden, die hen hadden wijsgemaakt dat Paulus hen niet het complete evangelie heeft gebracht. Zij moeten namelijk ook nog de wet onderhouden en andere Joodse gewoonten gaan overnemen. Bovendien is Paulus maar een 2^e rangs apostel, die niet is uitgezonden uit Jeruzalem en dus niet te vergelijken is met grootheden als Petrus en Johannes.

- *apostel*

Tegen deze invloeden waarschuwt Paulus in zijn brief op een ongekend felle manier, te beginnen met een beschrijving van zijn roeping als apostel.

Het valt daarbij op Jakobus, de broer van de Heer, tot de apostelen wordt gerekend¹⁰ en samen met Kefas (=Petrus) en Johannes steunpilaren zijn in de gemeente te Jeruzalem¹¹.

Paulus ontmoet hem voor het eerst drie jaar na zijn roeping¹², en pas veertien jaar later voor de tweede keer¹³.

Paulus noemt deze details om aan te tonen dat hij voor zijn apostelschap helemaal geen goedkeuring uit Jeruzalem nodig heeft, maar 'slechts' de roeping van God.

Bij zijn tweede bezoek doen Paulus en Barnabas verslag van het werk van God onder de volken door hun prediking van het evangelie¹⁴. Onmiddellijk erkennen Jakobus en de anderen deze genade van God, en geven hen de rechterhand van de gemeenschap¹⁵.

Bij die gelegenheid spreken zij af dat Jakobus en Petrus onder de Joden (= besnedenen) blijven werken, terwijl Paulus en Barnabas zich op de volken (= onbesnedenen) blijven richten. Deze werkverdeling is belangrijk!

¹⁰ Galaten 1 : 19

¹¹ Galaten 2 : 9

¹² Galaten 1 : 18

¹³ Galaten 2 : 1

¹⁴ Galaten 2 : 2 en 7

¹⁵ Galaten 2 : 9

Deze ontmoeting wordt ook beschreven in Handelingen 15¹⁶, waar een belangrijke vraag wordt besproken: mag het van de gelovigen uit de volken gevraagd worden om besneden te worden en de wet te onderhouden, of niet?

- *oudste*

De gemeente in Jeruzalem komt bij elkaar om de vraag te bespreken onder leiding van de apostelen en de oudsten.

De gemeente is gegroeid en ook enkelen uit de farizeeën tot geloof gekomen. Op zich is dat natuurlijk prachtig en een groot wonder, maar zij willen deze vraag met een duidelijk 'ja' beantwoorden. En zij laten hun mening niet zomaar los¹⁷!

In dat tumult staat allereerst Petrus op en na zijn woorden krijgen Paulus en Barnabas de gelegenheid om aan de hele gemeente te vertellen wat God onder de volken gedaan heeft¹⁸.

Ten slotte staat Jakobus op en met gezag spreekt hij zijn mening uit¹⁹. Daar legt iedereen zich bij neer.

Ongetwijfeld is dit dezelfde Jakobus als de broer van de Heer in Galaten 1 en 2.

Wat een geweldige taak heeft de Heer deze Petrus en Jakobus gegeven. Beiden kunnen terugkijken op trieste momenten tijdens het leven van de Heer, maar aan allebei is zorg voor de kudde toevertrouwd. Petrus kijkt niet op Jakobus neer, omdat hij vanaf het begin de Heer is gevolgd. Jakobus kijkt niet op Petrus neer omdat hij de broer van de Heer is. Van beide schittert de zorg voor de gelovigen.

- *herder*

Die zorg wordt nog eens extra duidelijk tijdens een volgend bezoek van Paulus aan Jakobus en de anderen, als hij voor de laatste keer in Jeruzalem aankomt²⁰.

Er is blijdschap over de bijzonderheden die God onder de volken doet, maar deze oudsten denken ook aan "de tienduizenden onder de Joden die geloven, en allen ijveraars voor de wet zijn". Die maken zich erg ongerust over de

geruchten die over Paulus worden rondverteld aangaande besnijdenis en wet.

Zij doen Paulus het voorstel om vier mannen, die onder een gelofte staan, mee te nemen naar de tempel en samen met hen de voorgeschreven reiniging te ondergaan. Dat zal de onrust wegnemen.

Het zou denkbaar geweest zijn dat Paulus fel van leer zou trekken om de christelijke vrijheid van de Geest aan te tonen, zoals hij dat doet in de brief aan de Galaten.

Maar ziedaar, hij doet dat niet!

Hij proeft de zorg van Jakobus (de enige die met name genoemd wordt²¹!) en de anderen voor deze gelovigen uit de Joden, die nog midden in een overgangsfase naar het christelijk geloof zitten. Zij hebben veel moeite om los te laten wat God hen als volk bij de Sinaï heeft gegeven. Daar hebben deze herders alle geduld mee. Jakobus voorop!

Wat een voorbeeld voor ons. Ook wij hebben regelmatig te maken met gelovigen, die moeite hebben om dingen uit het verleden los te laten. Dan hebben we het natuurlijk niet over zonden (daar kun je alleen maar zo snel mogelijk afstand van nemen), maar over zaken waarvan men jarenlang dacht God er door te dienen. Het is vaak een enorme strijd om daar vrij van te komen, en dat mag nooit geforceerd worden. Laat staan dat we minachtend op hen neerkijken.

- *slaaf*

Deze gegevens over Jakobus schetsen ons het beeld van een uiterst zorgzame broeder, die God met wijsheid en gezag heeft bekleed om de gelovigen te dienen.

Toch is het opmerkelijk dat hij aan het begin van deze brief niet uitgaat van zijn gezag. In tegendeel! Hij presenteert zichzelf als een slaaf²².

Allereerst als *slaaf van God*. Dat is mooi, maar voor een vrome Jood niet zo heel bijzonder. Vervolgens als *slaaf van de Heer Jezus Christus*. En dat is wél bijzonder! Hij, de broer van de Heer, die jarenlang niet in Hem geloofde, wil nu het liefst bekend staan als Zijn slaaf.

¹⁶ Handelingen 15 : 1 - 29

¹⁷ Handelingen 15 : 5 - 7

¹⁸ Handelingen 15 : 7 - 12

¹⁹ Handelingen 15 : 13 - 21

²⁰ Handelingen 21 : 17 - 26

²¹ Handelingen 21 : 18

²² Jakobus 1 : 1

In het leven van Jakobus is er maar één Persoon met echt gezag, en dat is Zijn Heer.

Judas begint zijn brief net zo²³, ook als *slaaf van Jezus Christus*. Maar als hij zich vervolgens *broer van Jakobus* noemt, dan onderstreept dat nog eens de grote bekendheid van Jakobus, maar het maakt vooral duidelijk dat ook deze Judas een broer is van de Heer²⁴.

Zo hebben we dus een brief van twee broers van de Heer in het Nieuwe Testament, die zich beiden presenteren als *slaaf van Jezus Christus*.

Daarmee geven zij aan hoe elke dienstknecht van de Heer zich zal moeten opstellen, namelijk helemaal in lijn met de uitspraak van de Heer: "Eén is uw Meester, en u bent allen broeders"²⁵.

1 : 1 aan de twaalf stammen in de verstrooiing

De brief van Jakobus is in een aantal opzichten anders dan de andere brieven in het Nieuwe Testament.

Dat begint al direct met de geadresseerden. Het is de enige brief die gericht is aan de "twaalf stammen", dus aan het volk Israël als geheel. En dus ook aan het ongelovige deel van dit volk. Dat is uniek.

Onder de twaalf stammen was vanaf het begin een groot verschil in omvang, kracht en belangrijkheid. Na de Babylonische ballingschap is een gedeelte van de twee stammen teruggekeerd, aangevuld met een enkeling uit de overige tien. De rest is allemaal in de verstrooiing (= ergens ter wereld) blijven wonen.

Jakobus maakt geen verschillen. Zijn brief is voor elke Jood bestemd, ook al richt hij zich in het algemeen tot "mijn broeder", de gelovigen onder hen.

- *korte inhoud*

Dat betekent dus ook dat God de band met Zijn oude volk nog niet grondig heeft onderbroken. Dat is een groot verschil met de brief aan de Hebreëen. Die brief is uitsluitend

²³ Judas : 1

²⁴ Markus 6 : 3

²⁵ Mattheüs 23 : 8

gericht aan gelovige Joden om hen te waarschuwen niet meer terug te vallen op de oude Joodse wetten, feestdagen en offers, omdat die hun vervulling allemaal in Christus hebben gekregen. "Wat oud is verklaard en wat verouderd, staat op het punt te verdwijnen"²⁶.

Zover is Jakobus nog niet. Hij spreekt nog volop over Joodse uitdrukkingen (synagoge) en wijst regelmatig op de wet, ook al voorziet hij de wet van een extra dimensie: de volmaakte wet, de wet van de vrijheid²⁷, de koninklijke wet²⁸. Dat nieuwe aspect van de wet is alleen maar verwerkelijkt in Christus. Zo sluit Jakobus aan bij de bergrede, waar de Heer zegt: "Ik ben niet gekomen om de wet af te schaffen, maar om die te vervullen"²⁹.

We mogen dan ook aannemen dat Jakobus zijn brief schrijft in de tijd dat het boek Handelingen zich afspeelt.

We zullen dus onderwerpen tegenkomen waarvan we merken dat die niet direct aan ons, christenen, gericht zijn. Het is ook geen brief waarin diepe christelijke waarheden uiteen worden gezet. Dat is meer de taak van andere schrijvers.

De brief van Jakobus is een waardevolle brief over heel elementaire zaken in ons geloofsleven, zoals wijsheid in handelen en spreken, en geloofsvertrouwen in moeiten.

- *rechtvaardiging uit werken*

Kort gezegd: het gaat om de vruchten van ons geloof. Waaruit blijkt dat ik als gelovige anders reageer dan mijn ongelovige buurman/-vrouw? Jakobus zegt dat een meens gerechtvaardigd wordt uit werken en niet uit geloof³⁰.

Is hij daarmee in tegenspraak met Paulus³¹? Nee, want Paulus legt uit hoe een verloren zondaar (Jood of niet-Jood) met God verzoend wordt: alleen door bekering en geloof. Jakobus legt uit dat er na die bekering ook werken zichtbaar moet worden. Anders heeft hij er moeite mee om zo'n geloof serieus te nemen,

²⁶ Hebreëen 8 : 13

²⁷ Jakobus 1 : 25

²⁸ Jakobus 2 : 8

²⁹ Mattheüs 5 : 17

³⁰ Jakobus 2 : 24

³¹ Romeinen 3 : 28

1 : 1 gegroet!

Deze groet komt voor in de brief die namens de gemeente van Jeruzalem en de apostelen wordt geschreven aan de gelovigen uit de volken³². Opnieuw een aanwijzing dat Jakobus grote invloed heeft gehad op de inhoud van die brief.

1 : 2 verzoeken

Jakobus begint niet met punten waarvoor hij kan danken, zoals Paulus in het algemeen begint, maar hij snijdt direct het onderwerp aan dat hem het meest bezighoudt als hij naar hen kijkt: zij verkeren in verzoeken.

Dat zijn niet de verzoeken die het gevolg zijn van hun eigen begeerten, want die komen niet van God³³.

Nee, deze verzoeken komen op hun weg en die gebruikt God om hen te beproeven.

In de brief aan de Hebreëen (die later is geschreven), wordt herinnerd aan “de blijdschap waarmee zij de roof van hun bezittingen hebben verdragen”³⁴. Kennelijk is er een periode geweest waarin hun vijanden hun huizen binnendrongen en gewoon hun spullen meenamen, alleen omdat zij christenen zijn. Met blijdschap hebben zij dat gadeslagen omdat zij beseften dat dit het gevolg is van hun christen-zijn.

Waar komt die blijdschap vandaan?

Zou het niet Jakobus geweest kunnen zijn, die hen met zijn brief bemoedigt, als hij schrijft: “acht het enkel vreugde, mijn broeders ...”? Zij kennen hem, zijn hart en zijn liefde. Deze grote apostel, oudste, herder en broer van de Heer komt naast hen staan, en zijn woorden missen hun uitwerking niet.

Vandaag lijden miljoenen broeders en zusters vanwege de Naam van de Heer Jezus. Wij hebben in ons ‘vrije’ land niet zoveel te duchten van dergelijke vervolgingen. Maar waar we ons ook bevinden, wij zullen allemaal te maken krijgen met beproevingen vanwege ons christen-zijn. Dan is een eerste toets de vraag: acht ik het enkel vreugde?

³² Handelingen 15 : 29

³³ Jakobus 1 : 13 - 14

³⁴ Hebreëen 10 : 34